

Det neste Stortingets syn på EU og EØS-saker

Hva mener representantene
som ligger an til å bli valgt?

Nei til EUs valgotat nr. 3 2021

Innhold

Forord: Nei til EUs kandidatundersøkelse	2
1 Hovedfunn	3
2 Det neste Stortingets syn i sentrale EU-/EØS-spørsmål	4
2.1 Kandidatenes syn på norsk EU-medlemskap	4
2.2 Offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen	5
2.3 EØS eller handelsavtale?	6
2.4 Mer aktiv bruk av veto retten?	7
2.5 Veto mot EUs energipakke 4?	8
2.6 EU-direktiv om lovbestemt minstelønn	9
3 Hva handler sakene om – og hva mener Nei til EU?	10
4 Mandatfordelingen som er lagt til grunn	12

Hele kandidatundersøkelsen er tilgjengelig på <http://apps.neitileu.no/valg2021>

Et notat fra Nei til EU foran stortingsvalget i 2021

Notatet er utarbeidet av Morten Harper, utredningsleder i Nei til EU, på grunnlag av data innsamlet i Nei til EUs kandidatundersøkelse april-juni 2021

Utgitt i juni 2021

Forsidefoto: Wikimedia.

Mer informasjon om EU og stortingsvalget: www.neitileu.no

Forord: Nei til EUs kandidatundersøkelse

Foran høstens stortingsvalg har Nei til EU bedt partienes øverste listekandidater svare på seks sentrale spørsmål angående Norges forhold til EU. Undersøkelsen er gjennomført i perioden april-juni.

Foruten stortingspartiene Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti, Miljøpartiet De Grønne, Rødt, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Venstre, omfatter undersøkelsen også toppkandidater i Kystpartiet og Norges Kommunistiske Parti. Omkring 380 listekandidater er spurt.

Flere av kandidatene har ønsket å gi utfyllende svar utover «ja», «nei» eller «vet ikke» på de spørsmålene vi har stilt. De fullstendige svarene fremgår av hele undersøkelsen som er tilgjengelig på nett: <http://apps.neitileu.no/valg2021>

Vi har sammenstilt svarene i undersøkelsen fra de 169 listekandidatene som ligger an til å bli valgt inn på Stortinget. Svarene er summert både samlet og per partigruppe. Resultatene fra kandidatundersøkelsene i 2017 og 2013 er gjengitt der samme spørsmål har vært stilt tidligere (spørsmål 1, 3 og 4).

Mandatfordelingen i dette notatet legger til grunn Norstats meningsmåling for NRK i alle valgdistrikt, utført 26. mai – 11. juni. På side 12 er det en tabell som viser fordelingen distrikt for distrikt.

For en utfyllende fremstilling av det avtroppende Stortingets syn på EU og EØS-saker, viser vi til notatet fra 2017: <https://neitileu.no/aktuelt/arbeidsnotat-4-2017-det-nye-stortingets-syn-pa-eu-og-eos>

De seks stilte spørsmålene

De seks spørsmålene som er stilt i undersøkelsen:

- 1) Mener du at Norge skal bli medlem av EU?
- 2) Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?
- 3) Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?
- 4) Bør Norge benytte veto retten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?
- 5) Mener du at veto retten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?
- 6) Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?

1 Hovedfunn

Klart flertall mot EU-medlemskap og en betydelig økning i antallet EØS-motstandere. Det ligger an til å bli situasjonen i Stortinget etter høstens valg. Et stort flertall ønsker å benytte vetoretten i EØS mer aktivt. Det ligger an til dragkamp om å utrede alternativer til EØS, og Stortinget er delt på midten i spørsmålet om veto mot EUs energipakke 4.

■ Det ligger an til et tydelig flertall mot norsk EU-medlemskap på Stortinget. 92 kandidater svarer «nei» og 47 «ja». (30 er usikre eller har ikke svart.)

■ Om det blir en offentlig utredning av alternativer til EØS synes fortsatt å være et åpent spørsmål. Over en tredjedel av kandidatene støtter en utredning, under halvparten sier «nei». Spørsmålet vil bli en het potet i regjeringsforhandlingene hvis valgresultatet gir omtrent samme mandatfordeling. Sp og SV er entydig for. I Ap sier det store flertallet «nei», men det er også ett «ja»-svar og to usikre (av de som har svart).

■ EØS-motstanden er styrket fra 39 til 52 representanter. Siden 2013 er andelen EØS-motstandere mer enn fordoblet. Det er likevel et klart flertall for EØS-avtalen, med 83 mot 52 representanter. Antallet EØS-tilhengere er omtrent som i 2017, men er kraftig redusert siden 2013.

■ Undersøkelsen viser en historisk stor vilje til å bruke vetoretten i det neste Stortinget. Et flertall på 98 representanter (nesten 60 %) mener den bør benyttes mer aktivt. Det er en betydelig økning siden 2017, og nesten en fordobling siden 2013.

■ Det neste Stortinget er delt på midten i spørsmålet om EØS-veto mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4. 60 representanter er for veto, mens 60 sier de er mot. 49 representanter er usikre («vet ikke» eller har ikke svart). Usikkerheten er særlig stor i Ap, der over en tredjedel av representantene svarer «vet ikke» (og nok en tredjedel ikke har svart).

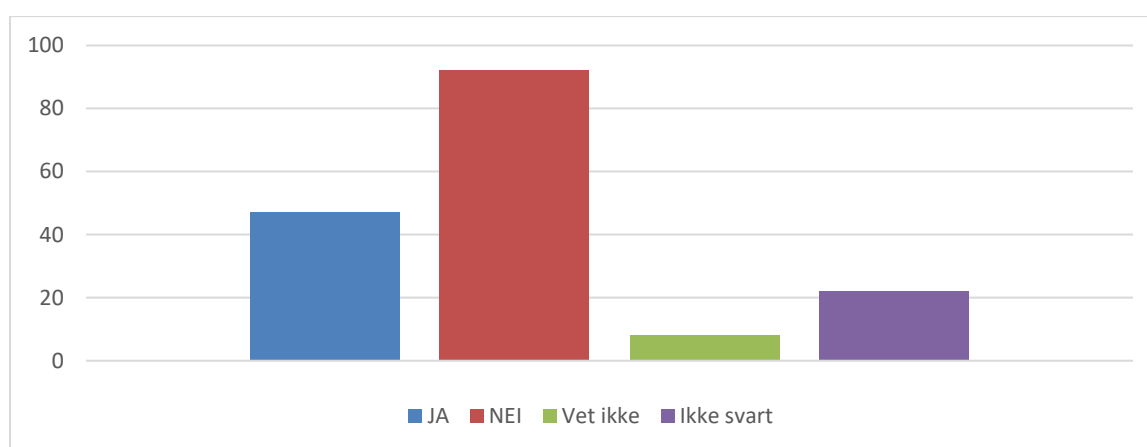
■ Det neste Stortinget vil ikke vedta EUs foreslåtte direktiv om lovbestemt minstelønn. Et flertall på hele 110 representanter sier «nei». Det er flertall mot både på venstre- og høyresiden.

2 Det neste Stortingets syn i sentrale EU-/EØS-spørsmål

2.1 Kandidatenes syn på norsk EU-medlemskap

Spørsmål 1: *Mener du at Norge skal bli medlem av EU?*

Ja:	47 (27,8 %)	2017: 38 (22 %)	2013: 79 (46,7 %)
Nei:	92 (54,4 %)	2017: 84 (50 %)	2013: 70 (41,4 %)
Vet ikke:	8	2017: 12	2013: 12
Ikke svart:	22	2017: 35	2013: 8

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	6	17	6	16	45
FrP	0	15	0	4	19
H	39	3	0	0	42
KrF	0	2	0	1	3
MDG	1	0	2	0	3
Rødt	0	8	0	0	8
Sp	0	33	0	1	34
SV	0	14	0	0	14
V	1	0	0	0	1
SUM	47	92	8	22	169
%-andel	27,8%	54,4%	4,7%	13%	

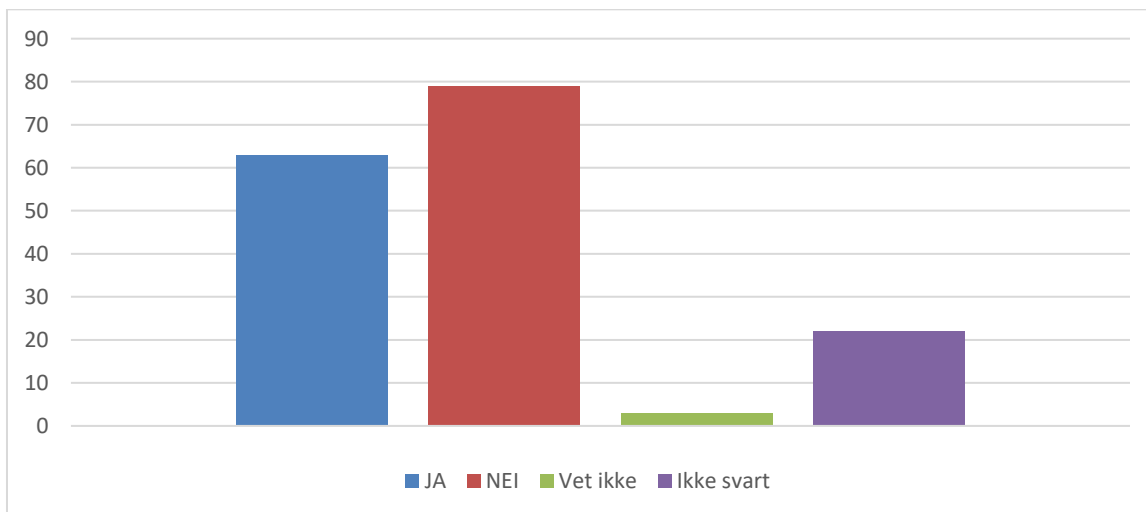
- Et tydelig flertall av nei-representanter, mye på grunn av fremgang for Sp, SV og Rødt.
- Et klart flertall av Aps representanter som har svart sier nei, men færre enn i 2017.
- FrP har blitt et klart nei-parti. KrF er fortsatt et nei-parti.
- Høyre og Venstre står sammen på ja-siden.
- MDG er delt mellom «ja» og «vet ikke». Ingen av MDGs representanter sier «nei».

2.2 Offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen

Spørsmål 2:

Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?

Ja:	63 (37,3 %)
Nei:	79 (46,7 %)
Vet ikke:	3
Ikke svart:	24

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	1	27	2	15	45
FrP	4	8	1	6	19
H	1	40	0	1	42
KrF	0	2	0	1	3
MDG	2	1	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	33	0	0	1	34
SV	14	0	0	0	14
V	0	1	0	0	1
SUM	63	79	3	24	169
%-andel	37,3%	46,7%	1,8%	14,2%	

■ Om det blir en offentlig utredning av alternativer til EØS synes fortsatt å være et åpent spørsmål. Over en tredjedel av kandidatene støtter en utredning, under halvparten sier «nei». Spørsmålet vil bli en het potet i regjeringsforhandlingene hvis valgresultatet gir omtrent samme mandatfordeling. Sp og SV er entydig for. I Ap sier det store flertallet «nei», men det er også ett «ja»-svar og to usikre (av de som har svart).

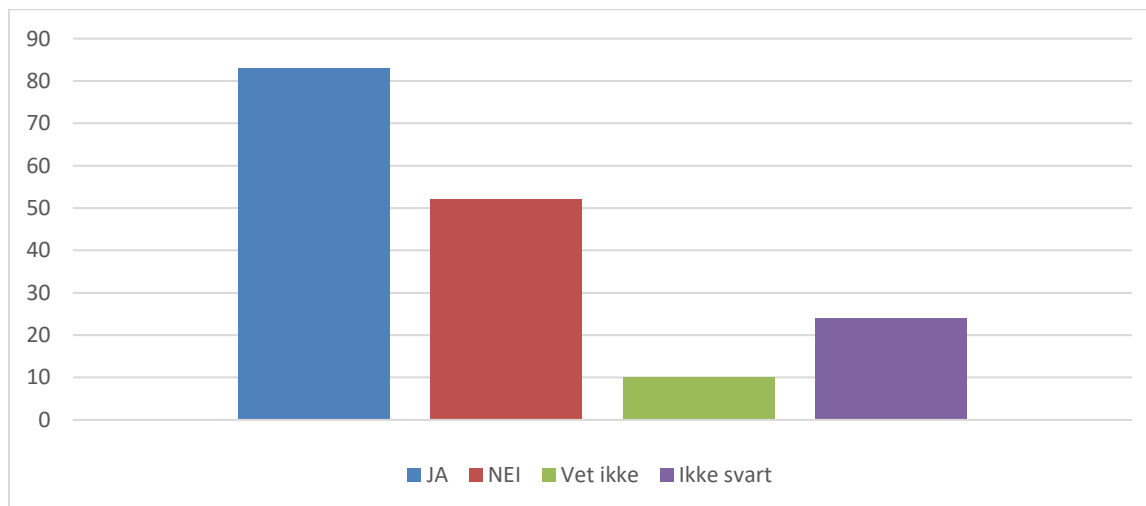
■ Partigruppene er ganske samstemte, med unntak av Frp der under halvparten svarer «nei». Frp har et betydelig mindretall som ønsker en utredning, og mange tar ikke stilling.

2.3 EØS eller handelsavtale?

Spørsmål 3:

Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?

Ja:	83 (49,1 %)	2017: 81 (48 %)	2013: 123 (72,8 %)
Nei:	52 (30,8 %)	2017: 39 (23 %)	2013: 23 (13,6 %)
Vet ikke:	10	2017: 13	2013: 13
Ikke svart:	24	2017: 36	2013: 10

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	31	0	1	13	45
FrP	7	1	6	5	19
H	40	0	0	2	42
KrF	2	0	0	1	3
MDG	2	0	0	1	3
Rødt	0	8	0	0	8
Sp	0	30	2	2	34
SV	0	13	1	0	14
V	1	0	0	0	1
SUM	83	52	10	24	169
%-andel	49,1%	30,8%	5,9%	14,2%	

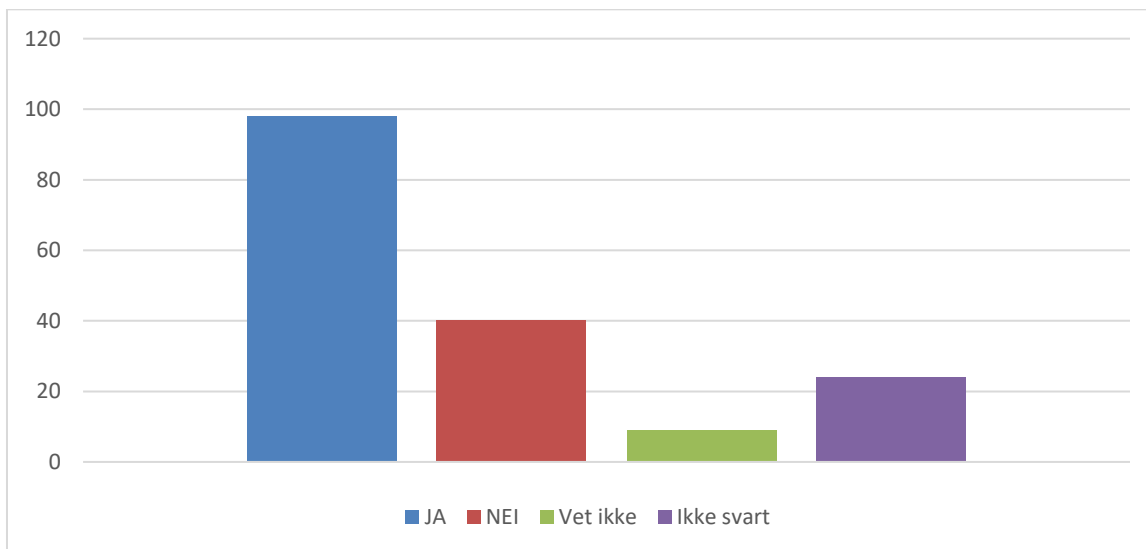
- EØS-motstanden er styrket fra 39 til 52 representanter. Siden 2013 er andelen EØS-motstandere mer enn fordoblet.
- Det er likevel et klart flertall for EØS-avtalen, med 83 mot 52 representanter. Antallet EØS-tilhengere er omtrent som i 2017, men er kraftig redusert siden 2013.
- Det er fremgangen for Sp, SV og Rødt som styrker EØS-motstanden.
- FrP ser ut til å slå mer ring om EØS-avtalen enn i 2017. Bare 1 av Frps representanter svarer «nei», mens det i 2017 var 6. Det er imidlertid hele 6 av Frp-representantene som svarer «vet ikke» (og 5 som ikke har svart).

2.4 Mer aktiv bruk av vetoretten?

Spørsmål 4:

Bør Norge benytte vetoretten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?

Ja:	98 (58 %)	2017: 83 (49 %)	2013: 52 (30,8 %)
Nei:	40 (23,7 %)	2017: 34 (20 %)	2013: 65 (38,5 %)
Vet ikke:	9	2017: 10	2013: 40
Ikke svart:	22	2017: 42	2013: 12

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	24	2	5	14	45
FrP	14	0	1	4	19
H	1	36	3	2	42
KrF	1	1	0	1	3
MDG	3	0	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	33	0	0	1	34
SV	14	0	0	0	14
V	0	1	0	0	1
SUM	98	40	9	22	169
%-andel	58%	23,7%	5,3%	13%	

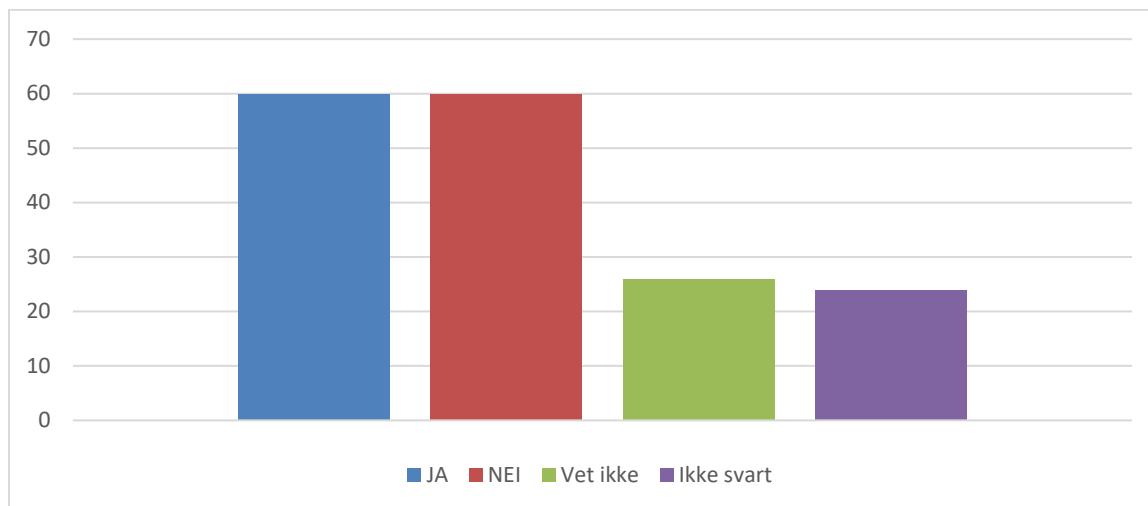
- Det neste Stortinget har en historisk stor vilje til å bruke vetoretten. Et flertall på 97 representanter (nesten 60 %) mener den bør benyttes mer aktivt. Det er en betydelig økning siden 2017, og nesten en fordobling siden 2013.
- Ap og Frp er klart for mer aktiv bruk av vetoretten. Sp, SV, Rødt og MDG er entydig for.
- Høyre og Venstre er de eneste partiene som avviser dette. KrF er delt i spørsmålet.

2.5 Veto mot EUs energipakke 4?

Spørsmål 5:

Mener du at vetoretten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?

Ja: 60 (35,5 %)
 Nei: 60 (35,5 %)
 Vet ikke: 26
 Ikke svart: 23

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	0	11	18	16	45
FrP	7	2	6	4	19
H	0	41	0	1	42
KrF	0	2	0	1	3
MDG	0	3	0	0	3
Rødt	8	0	0	0	8
Sp	31	0	2	1	34
SV	14	0	0	0	14
V	0	1	0	0	1
SUM	60	60	26	23	169
%-andel	35,5%	35,5%	15,4%	13,6%	

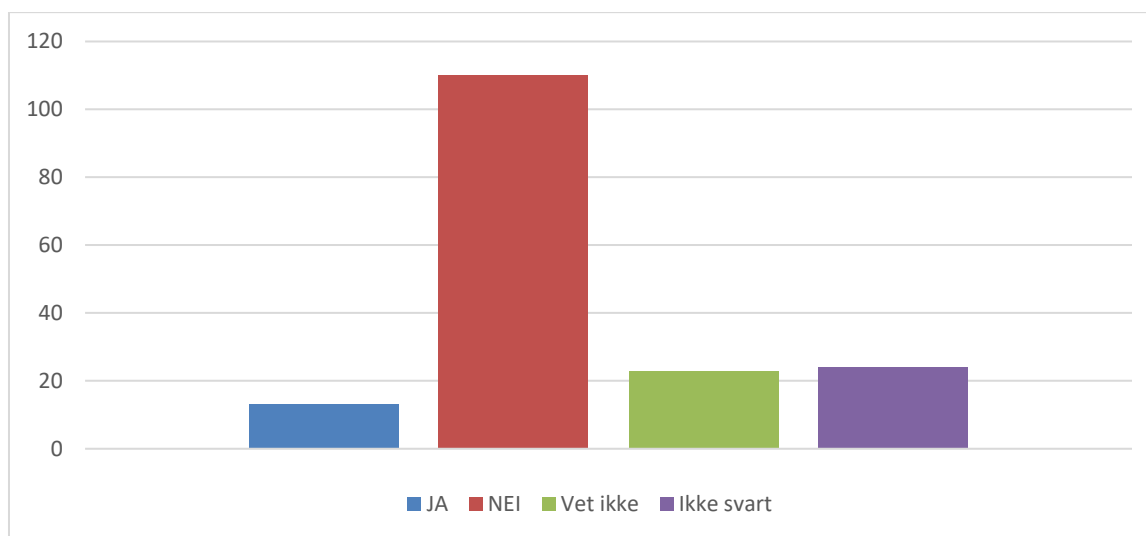
- Det neste Stortinget er delt på midten i spørsmålet om EØS-veto mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4. 60 representanter er for veto, mens 60 sier de er mot. 49 representanter er usikre («vet ikke» eller har ikke svart).
- Usikkerheten er særlig stor i Ap, der over en tredjedel av representantene svarer «vet ikke» (og nok en tredjedel ikke har svart).
- Det er mange usikre også i Frp, men blant de som har svart er det et klart flertall for veto.
- Sp, SV og Rødt er nokså entydig for veto.
- Høyre, Venstre, KrF og MDG er entydig mot veto.

2.6 EU-direktiv om lovbestemt minstelønn

Spørsmål 6:

Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?

Ja:	13 (7,7 %)
Nei:	110 (65,1 %)
Vet ikke:	23
Ikke svart:	23

2021	Ja	Nei	Vet ikke	Ikke svart	SUM
Ap	0	22	8	15	45
FrP	10	2	3	4	19
H	3	35	3	1	42
KrF	0	1	1	1	3
MDG	0	2	1	0	3
Rødt	0	8	0	0	8
Sp	0	26	7	1	34
SV	0	14	0	0	14
V	0	0	0	1	1
SUM	13	110	23	23	169
%-andel	7,7%	65,1%	13,6%	13,6%	

- Det neste Stortinget vil ikke vedta EUs foreslåtte direktiv om lovbestemt minstelønn. Et flertall på hele 110 representanter sier «nei».
- Det er flertall mot både blant Ap og Høyres representanter. SV og Rødt er entydig mot. Det er flertall mot også i Sp og MDG, men usikkerhet hos en del representanter. KrF synes å være usikker.
- Frp er den eneste partigruppen som er for et slikt minstelønnsdirektiv. Venstres ene representant har ikke svart på spørsmålet.

3 Hva handler sakene om – og hva mener Nei til EU?

Kandidatsvarene er gjengitt og kategorisert uten noen slags rangering. Nei til EU anbefaler ikke bestemte parti eller kandidater. Vi er en tverrpolitisk organisasjon.

Angående spørsmål 1: «Mener du at Norge skal bli medlem av EU?»

Folkestyre og nasjonal suverenitet er grunnleggende argumenter for Nei til EU. Utenfor EU kan vi ha et folkestyre hvor folk deltar, og politikerne står til ansvar for velgerne. EU overtar myndighet over stadig nye områder fra nasjonalstatene, og innbyggerne i EU har liten oversikt over hva som skjer bak de lukkede dørene i Brussel. Vårt nei til EU er også et ja til solidaritet og internasjonalt samarbeid for miljø og klima.

Angående spørsmål 2: «Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?»

Mer kunnskap om alternativene til EØS-avtalen kan gi en bedre opplyst debatt om Norges forhold til EU. Det er mange myter om hva EØS betyr for norsk handel, som en offentlig utredning (NOU) kan oppklare. Europautredningen i 2012 så bare på erfaringene med EØS-avtalen. Fellesforbundet, som er det største fagforbundet i privat sektor, krever en offentlig utredning av alternativene til EØS-avtalen. Det er et krav Nei til EU støtter.

Angående spørsmål 3: «Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?»

EØS-avtalen begrenser norsk politikk på mange måter, som å stanse tiltak mot sosial dumping, øker importen av landbruksvarer, utsetter klimakutt i Norge og fratrar nasjonal styring på energiområdet. Nei til EU mener det mest aktuelle alternativet er en mer alminnelig og jevnbyrdig handelsavtale. Uten EØS sikrer allerede Handelsavtalen fra 1973 full tollfrihet for industrivarer mellom Norge og EU. Tollen på fersk norsk laks til EU vil også være nøyaktig den samme utenfor EØS (to prosent). EU står heller ikke fritt til å sette særskilte krav til godkjenning av norsk sjømat og andre varer. Det aller meste av EUs import kommer utenfra EØS, og over 150 land handler med EU uten en EØS-avtale. Norge er en av EUs største handelspartnere, og EU har interesse av å inngå en ny handelsavtale med Norge hvis EØS-avtalen sies opp.

Angående spørsmål 4: «Bør Norge benytte veto retten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?»

Nei til EU mener reservasjonsretten i EØS (også kalt veto retten) må brukes langt mer aktivt for å ivareta nasjonale interesser. Hittil er den brukt kun én gang på over 26 år, mot EUs tredje postdirektiv, og det vetoet ble trukket tilbake etter valget i 2013 av Solberg-regjeringen. Dette er påfallende, ikke minst sett opp mot mange partiers uttrykte mål om å «utnytte handlingsrommet i EØS». Det svekker også avtalens legitimitet, da veto retten skulle begrense suverenitetsavståelsen som ligger i EØS-avtalen.

Angående spørsmål 5: «Mener du at vetoretten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs Energipakke 4?»

Stortingsflertallet vedtok EUs Energipakke 3 i mars 2018. Gjennom tilslutningen til EUs energiunion har Norge i realiteten overført myndighet til EUs energibyrå ACER, som gjør vedtak gjennom EØS-tilsynet ESA og Reguleringsmyndigheten for energi (RME), som skal være uavhengig fra norske myndigheter. Målet for EU er fri flyt av energi i det indre marked. Norge har dermed gitt fra seg muligheten til å styre strømprisen. Om strømprisen blir så høy at den truer lønnsomhet i industrien og gir usosiale kostnader til varme i våre hjem, kan ikke Norge strupe strømekSPORTEN for å holde prisene nede. Norge kan heller ikke styre kraften til å legge om samfunnet i grønn retning. EUs Energipakke 4 (også kalt «Ren energi»-pakken) gir ACER enda mer myndighet, og EU-byrået kan opprette avdelingskontor i Norge – selv om norske myndigheter skulle være uenig. Nei til EU krever at vetoretten i EØS brukes mot myndighetsoverføringen i Energipakke 4.

Angående spørsmål 6: «Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?»

I Norge er det ikke politikerne som bestemmer lønna. Det er partene i arbeidslivet som forhandler fram lønns- og arbeidsvilkår, som resulterer i landsomfattende tariffavtaler. EUs forslag om lovbestemt minstelønn bryter dramatisk med måten lønns- og arbeidsvilkår bestemmes på. I tillegg vil minstelønna måtte legges i nærheten av de laveste lønnsatsene for ikke å overkjøre gjeldende tariffavtaler. Lovbestemt minstelønn vil dermed føre til økt lavlønnskONKURRANSE og sosial dumping. EUs direktivforslag svekker fagbevegelsen og den norske arbeidslivsmodellen. Svensk og dansk fagbevegelse raser mot forslaget. Nei til EU er også mot EUs foreslåtte direktiv.

4 Mandatfordelingen som er lagt til grunn

I dette notatet har vi lagt til grunn mandatfordelingen i Norstats måling for NRK, utført 26. mai – 11. juni. 600 respondenter i hvert valgdistrikt. Grått felt angir utjevningsmandater.

VALG-DISTRIKT	AP	FRP	H	KRF	MDG	R	SP	SV	V	SUM
Akershus	5	2	6 + 1	0	1	1	2	1	0	19
Aust-Agder	1	0	1	0	0	1	1	0	0	4
Buskerud	2	1	2	0	0	0	2	1	0	8
Finnmark	1 + 1	1	0	0	0	0	2	0	0	5
Hedmark	2	0	1	0	0	0	3	1	0	7
Hordaland	3	2	5	1	0	1	2	2	0	16
Møre og Romsdal	1 + 1	2	2	0	0	0	2	0	0	8
Nordland	2	1	2	0	0	0	2 + 1	1	0	9
Nord-Trøndelag	2	0	1	0	0	0	2	0	0	5
Oppland	2	1	1	0	0	0	2	0	0	6
Oslo	5	1	5 + 1	0	2	1	1	3	1	20
Rogaland	3	2	5	1	0	1	2	0	0	14
Sogn og Fjordane	1	0	0	0	0	1	2	0	0	4
Sør-Trøndelag	3	1	2	0	0	1	2	1	0	10
Telemark	2	1	1	0	0	0	1	1	0	6
Troms	2	1	1	0	0	0	1	1	0	6
Vest-Agder	1	1	1	1	0	1	1	0	0	6
Vestfold	2	1	2	0	0	0	1	1	0	7
Østfold	3	1	2	0	0	0	2	1	0	9
SUM	45	19	42	3	3	8	34	14	1	169

Vi viser til NRKs valgsider for nærmere informasjon om målingen:
<https://www.nrk.no/valg/2021/>